Ч. 157 (10.834). Львів, вівтор..к 20 липня 19.6 ...ніт. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11–12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Сойм про зміну конституції.

Варшава, 18. липня 1926.

На вчорашньому засіданні сойму ведено дальшу дискусію над зміною конституції. Промовляли посли: Прилуцький, Ільків (що виголосив опозиційну промову) і Гавліковський (Пяст), після чого забрав слово міністр справедливости Маковський, відповідаючи на закиди, що уряд не розвинув досі програми і не кермує нарадами сойму.

Він заявив, що про цілість дотеперішніх справ уряду говоритиме в понеділок премієр. Уряд виробив проєкт, бо уважає його за життєву конечність. Може бути, що булиб бажані ще інші численні зміни, але їх тереном буде вже найближчий сойм, вибраний під гаслом ревізії конституції. Конституція наша — говорив Маковський — є першою по 100 роках пробою самодіяльної державної творчости і не могла бути досконалою. Крім того супремація суспільного і господарського інтересу над політичним дається загально відчувати, а сучасна демократія переходить з політичної на суспільну. Час гарантії прав одиниці минув, а теперішня суспільна организація є джерелом, з якого випливають права одиниці, отже треба ту організацію створити. Господарські інтереси мусять знайти можливість висказатися безпосередньо, а не за посередництвом політичного представника. Тут висувається проблєма координації праці. Політичне представництво мусить витичити собі завдання політичного життя, творити уряд і давати директиву, а господарське представництво мусить мати також запевнений вплив на хід життя. Те все мусить бути скоординоване адміністраційною діяльністю, що матиме відповідну владу.

Щодо розвязання сойму, то теперішній припис доповнює деякі люки, прим. хто має виконати акт розвязання сойму, якщо навіть сам сойм це ухвалив. Устійнюється, що це має зробити президент держави. Щодо повновластей, то справа тут у можности заспокоєння потреб життя, темпо якого є дуже швидке. Конечність вимагає скорої децизії, особливо в господарських справах. Уряд вніс уже свій проєкт, щоб отворити двері й викинути все, що непотрібне і щоб політичну організацію пристосувати до нового республиканського й демократичного устрою.

Після того промовляли посли: Санойца (Стр. Хл.), Сохацький (ком.), кс. Оконь, Тарашкевич (Білор.) і Хомінський (Кл. Пр.). Перші чотири заявилися проти законопроєкту, пос. Хомінський промовляв за його прийняттям.

Потім зачалася подрібна дискусія. Найгорячіша була вона тоді, коли прийшли на чергу поправки в справі відкинення пропорціональности голосування при виборах до сойму, а також у справі обмеження посольської недоторканости. По промовах пос. Дембського (Пяст), Грінбавма (Жид. Кл.) і Прушинського (ЗЛН) дискусію закінчено.

Найближче засідання сойму в понеділок, 10. год. рано.

Димісія уряду Бріяна-Кайо.

Ерріо творить новий уряд.

Париж, 18. липня.

Уряд вніс на розгляд парляменту фінансовий проєкт, який складався лише з 2 параграфів: перший уповажнює уряд до 30. листопада шляхом декретів використати усі середники, які мають на меті фінансову санацію і стабілізацію валюти, другий—передбачує, що декрети, які нормують фіскальні справи, будуть предложені парляментові для затвердження на надавичайній сесії 1927 року. Анекс до 2-го параґр. торкається справи репарац і податкових тягарів значною підвижкою подоходових поборів. Після відкинення поправленого 1. параграфу урядового проєкту фінансова комісія приняла новий текст, який уповажнює уряд до використання лише таких середників, які передбачені законом. Міністр Кайо домагався необмежених уповноважень, чого не добився. Після промов Бріяна й Еррiо забрав слово деп. Мартін, який заявив, що голосуватиме проти урядового проєкту, бо цілий край не має довіря до мін. фінансів. Предсідник, після промови Кайо, поставив на голосування внесок про перехід дискусії над параграфами проєкту, при чому уряд поставив справу довіря. Внесок відкинено 288 голосами проти 243. Соціялісти й комуністи голосували проти внеску. По оголошенню висліду голосування члени уряду удалися до елізейської палати з метою вручити президентові димісію. Президент димісію кабінету прийняв і негайно розпочав переговори з представниками політичних партій у справі утворення нового уряду.

В голосуванні проти урядового проєкту брало участь: 28 комуністів, 26 соціялістів, 16 республ. соц., 48 соц. радикалів, 7 радикалів, 1 демократ, 60 з республ. обєднання і республ. демокр., 6 з республ. дем. лівиці, 26 безпарт.; 20 депутатів здержалося від голосування.

Що торкається майбутнього кабінету, то ціла преса підкреслює конечність якнайшвидчого розвязання кризи. „Eve Nouvelle" пише, що край домагається уряду, складеного з людей, які тішилисяб симпатіями публичної опінії. Пополудні президент приняв на авдієнції Еріо, якому доручив місію утворення нового уряду. Еріо місію приняв.

Демонстрації перед тюрмою.

Варшава, 18. липня 1926.

Коло 12-ої год. в полудне перед слідчою вязницею при вул. Дзєльній зібрався натовп з кількох соток людей, переважно жінок. Демонстранти підносили протидержавні гасла і голосно домагалися випущення на волю політичних вязнів. Поліція розігнала демонстрантів і арештувала кільканацять осіб.

Переворот ще не покінчився.

Чому ґальванізують сойм?

Преса і публична опінія занялися вже до того, що приймають і перетравлюють цілу низку всяких причин і пояснень на те, чому виконавець травневого варшавського перевороту марш. Пілсудський не розігнав відразу теперішнього сойму на сто вітрів, а як-що вже допустив до його віджиття, то чому з ним так довго панькається, чому намагається його як найдовше ґальванізувати, не рахуючися при тому ні з якими оглядом з його авторитетом? Зате треба підчеркнути, що саме той немічний й скомпромітований сойм незвичайно рахується з волею Пілсудського і його уряду та йде по лінії їх бажань.

Всі подавані причини такого явища, це переважно менше або більше влучні міркування теоретичного характеру, це радше теоретичні висновки з того, що сталося, і з того що є, ніж самі причини на те, чому воно так? З добре поінформованого джерела довідуємося про одну, цим разом дійсно важну причину зволікання з розвязанням теперішнього сойму та з розписанням нових виборів. Цею причиною є факт, що дотепер ще не зорганізовані всюди як слід військові організації „пілсудчиків", відомі під назвою „Стшелєц". Справа з їх організацією скомплікувалася тепер через становище П. П. С. яка, як відомо, останніми часами стала в опозицію до Пілсудського і його політики. І тому відкликала своїх членів з організації „Стшельца". Та відкликала їх не всюди, а тільки там, де П. П. С. у меншості. Деж П. П. С. має у „Стшельцу" більшість, там її члени мають остати в організації надалі.

Ця затримка в організації назданих військових установ мала вплинути між иншим і на те, що уряд згодився тепер на продовження веґетації сойму аж на осінь 1927 р. Табор Пілсудського надіється, що до того часу вся Польща всеж таки вкриється густою сіткою сильних військових організацій „Стшельца", що до того часу затруться і непорозуміння між ним і П. П. С., а тоді можна буде спокійно проводити все, що для того табору, чи краще для Пілсудського, буде потрібне.

Цій причині не маємо причини не вірити та піддавати її сумніву. Бо треба ствердити, що хоч переворот Пілсудського у Варшаві і вдався, то ще велике питання, чи в випадку затяжної громадської війни той же сам Пілсудський вийшов би був з неї побідником. Бо побіда в тому випадку могла була опинитися і не в руках Пілсудського і не в руках лівиці і не в руках правиці, а в чиїхсь зовсім инших, для теперішніх польських правителів дуже небажаних руках.

Потуючи вістку про те, не можемо здержатися від замітки, що всеж у Польщі травневий переворот ще не покінчений, що в ній йдуть далі підготовчі роботи якоїсь генеральної баталії між тими самими таборами, що розвязували в травні конфлікт мечем і кровю. Чи й нова баталія буде кривава—нині не можна передбачити. Може вона зведеться тільки до „морального впливу" на перебіг виборів до нового сойму, а може закінчиться виміною крісових і гарматних стрілів та новим потоком крови в... ціл тим разом чи не нової теж „морально санованої" диктатури, диктатури ще раз скріпленої волею „мас", тільки невідомо якої: правої, чи центролівої, чи може тої третьої.

Біржа.

Гроші.

Тенденція незмінно захитана. Оборот середній. Валюти: Амер. дол. 9.17 до 9.19, канад. дол. 9.08—9.1., чеська корона 0.29—0.30, леї 4.25—4.30, франц. франк 0.27—0.28, швайц. франки 1.70—1.75, англ. фунт 43.00—44.50.

На виставу, до Женеви!

З розмови з представником у Союзі Народів.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 10. липня 1926.

В коридорі Національної Бібліотеки мав я нині несподівану стрічу: попався на давнього знайомого — з котрим часто бачився і говорив підчас війни, а ще частіше в перших кількох місяцях 1919 року. Мій знайомий — учений, публіцист, політик, приналежний до одної з невтральних націй — невтральних супроти двосторонніх союзників часу великої війни. Як учений і як політик цікавився він тоді також питаннями нових націй і держав, у тому числі й питанням українським. Свого часу переїхав був Росію, бачив Варшаву під німецькою окупацією, Львів під російською...

Як на чужинця, доволі добре поінформований також з українсько-польськими порахунками. Від кількох років є одним з представників одної з невтральних держав — у Союзі Народів у Женеві.

Поздоровкались, та — щоби могти супокійно погуторити — вийшли з бібліотеки і пішли вулицею в напрямі недалекої біржі. Гамір, сутолока...

— Можеб ми десь супокійне сісти? Перед цим „Бістром" — добре? Що позволите: пиво? кофе?

Ми сіли при столику, приміщенім на хіднику, перед малою кофейнею.

Гаряче. Я зняв капелюх і поклав його на кріслі. Поруч нього кинув кілька газет, котрі таскав був із собою, мій знайомий липнув на них оком.

— А що воно таке? — каже. — „Діло"? — чув про ту газету. Та сама, котру заборонив Бобрінський в часі російської окупації, правда? Дозвольте, глянути на те диво. Це-ж ваша найбільша газета?

Без великої гордости подав я йому ту нашу „найбільшу" газету тай вже збирався толкувати чужинцеві, чому вона — хоча „найбільша", то таки — невеличка і така скромненька з виду: наш брат, бачите, має все готову пачку жалоб на „незалежні обставини", — коли мій знайомий, не жучи мойого вікладу, розгорнув газету тай раптом крикнув:

— А це — що це таке?

І він, перегортаючи сторінку за сторінкою і число за числом, показував мені, живо зачудований, — такі добре нам відомі білі плями, не плями навіть, а цілі білі колюмни.

— Це конфіскати, кажу.

— Як то, конфіскати? Що то — у вас війна, і ви зраджуєте в газеті важні тайни? Чи у вас справді воєнний стан?

— Воєнного стану нема, принаймні в цій хвилі, хоча не знати, чи не буде завтра або позавтра. А газети наші польська цензура конфіскує під усяким можливим і неможливим претекстом. У моїм недавнім дописі сконфісковано наприклад мимоходом кинену замітку, що західні Українські Землі наші не належать до Великої України, — навіть без критики чи осуду того фактичного стану.

І я розказав мойому собесідникові коротко, що конфіската, — то ще звичайний зпомiж польських

Red. czas. „Dilo" Pr. 233/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 152 (10.829) z dnia 14. lipca 1926 roku pod tytułem: „Pod jednym dachem" od słów: W..n jek... do końca tego artykułu, zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uk., uznał dokonaną 15. lipca 1926 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedz. redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów dnia 15. lipca 1926.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Почуваюся до милого обовязку зложити Вп. Якову Насові, дентистові у Львові, подяку за совісну й майстерну дентистичну роботу.

Львів, 16. липня 1926.

Антін Лотоцький.

…зиску, що піддержує навіть падаючого франка. Одначе міністр освіти й мистецтв відповів на таку ідею негативно. Перший арґумент: нинішні малярі є такі талановиті, що можуть оригінал підробити і справжня „Монна-Ліза" ніколи вже до Люврy не вернеться. Другий: коли раз позичать Леонарда, тоді створять у Франції прецеденс, що можна буде иншим разом випозичити для інтересу з Люврy Рафаеля, Кореджія чи Венеру з Мільо. Третій: що для Парижа таки користніше, коли Американці приїзжатимуть до Монни Лізи, а не вона до них. Але Американці впевняють, що Французи ніколи не придбають ділового нюху і не будуть у силі сануваґи своїх фінансів. А Монна Ліза надалі таємно до всіх усміхається…

— **Ucrainica.** „Slovansky Prehled", місячник видаваний Адольфом Черним у Празі, містить у ч. 6. за червень ц. р. статтю Евгена Вирового п. з. „Пражське видання Шевченкового „Кобзаря" з р. 1876". Крім цього в хроніці є кілька заміток з українського життя. В бібліографічнім відділі обговорено „Літ. Наук. Вістник" (річник XXIV.) і „Україну" (за 1925 рік). Позатим є в числі стаття Д. Дорошенка про Українську Академію Наук в Києві.

— **З українського театру.** З днем 18. липня переїздить Театр Союза Артистів до Сколього, відтак іде до Гребенова і Синевідська, даючи ряд вистав як европейського, так і народнього репертуару. Управа Театру заанґажувала на ряд виступів відомого артиста галицької сцени п. Івана Рубчака, котрий приїхав на короткий час з державного театру в Ужгороді. Його популярність серед широких кол громадянства та добірний репертуар дають запоруку ширшого заінтересування Театром Союза, котрий докладає всіх зусиль, щоб вистави пройшли з повним успіхом.

— **Конкурс на приняття кандидатів** до гр. кат. Духовної Семинарії у Львові на шк. р. 1926/27. Кандидати духовного стану Львівської Архієпархії, що бажають бути принятими на І. рік до Духовної Семинарії у Львові, мають предложити свої подання Високопреосвященому Митрополичому Ординаріятові найдальше до 1. серпня 1926. До подання належить долучити: 1) свідоцтво хресту і миропомазання, 2) свідоцтво іспиту зрілости і всі ґімназійні свідоцтва, 3) свідоцтво моральности, виставлене дотичним Всч. Урядом парохіяльним або деканальним, 4) свідоцтво польського горожанства, видане дотичним старостом або магістратом міста Львова, 5) заяву родичів чи опікунів, що будуть складати оплату по вісім долярів місячно за удержання і по чотири доляри такси за кождий семестер. 6) Точний опис життя, зокрема подати, де перебував і чим трудився від матури досі. Про речинець, коли мають явитись у Львові то-що, будуть кандидати повідомлені у свій час.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Дописи.

Станиславів. (*Міська господарка*). Вже більше як 15 літ господарують наказні війти по наших міських і сільських громадах без ніякої контролі, а господарка ця доводить ті громади до повної руїни. В місті Станиславові господарить уже кілька років „ясновельможний пан презес" Хованец, що при помочи попереднього воєводи Ювистовського зложив собі „прибічну раду" з самих своїх шкільних товаришів або залежних від нього одиниць. Господарка „пана презеса" спричинила непомірний зріст громадських податків і це перетяження податників, як також заповідь недалеких виборів по містах дали привід „Товариству власників реальностей" до скликання прилюдного віча, на якому податники мали мати нагоду приглянутися громадській господарці і скритикувати її. Ця перша спроба публичної критики міської господарки викликала велике зацікавлення. На більша саля в місті заповнилась по береги податниками, а також і „пан презес" подбав, щоб його прихильники явились в комплеті. Заповідалася цікава дискусія, та, на жаль, не було відповідного референта й енерґійної президії. Це було причиною, що віче, яке відбулося 4. липня ц. р., не мало таких наслідків, як треба було надіятися. Та все таки вперше відкрито прилюдно тайни міської господарки. Мешканці міста довідалися, що управа міста сплатила віденську інвестиційну позичку, що, перевалютована по гадці законів теперішньої Австрії, виносила всього 57 долярів, сумою 40.000 долярів, а при цім інтересі заробили посередники: один 1000 долярів, другий 20.000 золотих.

Після слів референта податкове обтяження в Станиславові представляється ось як: міський додаток до податку від нерухомостей виносить 50 проц., дороговий податок 60 проц., податок від незабудованих площ 100 проц., а до того приходять податки від льокалів, від публичних видовищ, від роверів, від псів і консумційні податки. Щоби краще зрозуміти непомірний зріст податків, треба зазначити, що перед війною в нашім місті не стягалось ніяких громадських додатків. Усі ці гроші йдуть на „репрезентаційні" видатки. Бюра „п. презеса" і його заступників і салю засідань уряджено так пишно, що навіть палата Союза Народів не може рівнятися з тут. магістратом. „П. презес" і його родина має пишний екіпаж до щоденних поїздок по місті. Платня його та дієти на часті поїздки до Варшави виносять показну суму. Всі вільні площі засаджено цвітами, а тимчасом каналізація шванкує, водопроводів нема, електровні не буде, бо „п. презес" має власну електричну машину до винайму. Дороги великим коштом поввужувано так, що про заведення електричного трамваю і думати не можна, а до того вузькі вулиці два рази скорше зуживаються і направа доріг вимагає значних вкладів. За те купується непотрібні містові ґрунти, а міські роботи передається не тут. безробітним ремісникам, але „промисловим закладам", в котрих „п. презес" льокує свої капітали. Оце важніщі „цвітки" міської господарки.

Цікава була відповідь „п. презеса", що явився на віче і пробував оправдуватися: Місто Станиславів, це — воєвідське місто, мусить отже вже на око гарно виглядати і тому треба дбати про його прикрашення. Віденську позичку годі було сплатити 57 дол., бо це була би крадіж, тай що про нас думали би за границею? На недостачу помешкань не можна жалуватися, бо висота „відступного", яке платилося при вінаймі, значно обнизилася. Всі податки, які лише передбачують закони про комунальну господарку, мусимо вичерпати, бо инакше місто не дісталоб ніякої позички від держави. На висоту податків ніхто не має права жалуватися, бо всі податки потверджує міністр скарбу, а врештою власники домів, сплативши легко передвоєнні довги, не платять позичкових рат і тому можуть платити податки.

Така відповідь викликала оплески тих, що їх „п. презес" привів зі собою, а нездарна президія передчасним закриттям віча не допустила до дискусії, яка певно булаб довела до цілковитого розгрому маґістрацької кліки. Та все таки ця перша виборча ластівка заставить мешканців Станиславова більше цікавитися тим, куди йдуть їх гроші, і спонукає їх доложити всіх зусиль до того, щоби при міських виборах переперти таку раду й управу, що дбала більше про добро й опінію громадян, як про добро й опінію закордонних лихварів.

Українці Станиславова памятати будуть теперішній управі міста крайню її нетерпимість до всього українського, що проявилася в першій мірі в покликанні лише 4 Українців до прибічної ради, у відправленні більшого числа міських слуг українського походження і в цілрім відпомаганні міськими грішми інституцій, що мають за мету протиукраїнські затії. Сам „пан презес" забув українське походження своєї матери і завів у маґістраті всепольського духа, який не терпить навіть поквітування, підписаного по українськи. Українські члени прибічної ради виступлять проти висисання села високими митами й торговими оплатами, проти брутального відношення міської служби до селян, що привозять на торг свої продукти, як також проти недопускання сільських робітників до якихнебудь робіт у місті. Не забудуть вони також про кс. Недзвецького, що до прибічної ради дістався як представник Українців, а промовляє там в „urzędowym języku" і демонстраційно покидає похід в честь наших борців за волю.

Виборець.

Всячина.

Клопоти з жіночою модою. Два польські епископи, познанський і ґнєзненський, пішли слідами Ватикану і видали спеціяльний обіжник, який забороняє входити до костела жінкам декольтованим, у надто коротких спідницях і т. п. В обіжнику описано точно, як жінки повинні бути одягнені в костелі. Прикрости, які переживають деякі жінки у звязку з цими заборонами, є нічим у порівнанні з двома свіжими трагедіями, які трапились на чужині. Причина — мужеська підстрижка волосся. Селянська дівчина з околиць Шегедина (Угорщина) пішла до міста на службу. Швидко пішла за прикладом міської моди і переодягалась у паню. Щотижня виїжала на село до нареченого. Коли вже назначено речинець шлюбу, вона хотіла припасти нареченому більше до вподоби і зробила йому несподіванку: підстригла собі волосся. Наречений, що виїхав по неї на залізницю, завернув коні і заявив, що жінки з такою головою не хоче. Дівчина отруїлась і вмерла в страшних муках. — Друга подія трапилась в Інсбруку. Поліція задержала 16-літню циганську дівчину, що їздила з музикантами, як підозрілу. Її завели до жандармської касарні і там відрізали їй чудові великі кучері. Так казав робити австрійський закон з 1888 р. в відношенні до циганок, щоби вони не ширили зарази. Та хутко виявилось, що дівчина невинна. Її звільнили. Але її наречений циган-скрипак відрікся її. Вона втратила одночасно чар у своїй орхестрі. Дівчина домагається в суді відшкодування за свою втрату в сумі 100 мілійонів корон.

Нові книжки й видання.

ЖУРНАЛИ:

„СВІТ" ч. 13. і 14. Зміст: І. Городинський: Канікули. Б. Лепкий: Зпад Ляну. М. Кордуба: Розвій українського населення в Галичині за останніх сто літ. В. Ю. Кисілевський: Blizzard. З нової чеської поезії. Українське робітництво Ів. Франкові. М. Коеоріс: Театр на Радянській Україні. До історії письма. Юрко Меженаний: Моя кантата. Цікаві розмови. Смерть сина Міцкевича. М. Рудницький: В атмосфері засідження. В. Борусьцкий: „Minor". Б. Чайковський: Відродження національного інструменту. І. Борщак: Українці в Сорбоні. Величезний топаз. Перші мешканці України. Камердинер Гоголя. Памятник Шевченкові в Туркменістані. Р. Леандер: Малий птахок. Ж. Санд: Мала Фадета, роман (продовження). Веселий куток. Загадки. 19 ілюстрацій.

ОПОВІСТКИ.

Ляльковий Театр Галактіона Чіпки і Лепе відвідає з „Вертепом Наших Днів":

Снятин 20. липня.
Городенку 21. липня.
Заліщики 22. липня. 45 2—2

Пятнацятьлітний Зїзд Товаришів, які зложили матуру в українській ґімназії в Перемишлі 1911 р. відбудеться у вересні ц. р. в Перемишлі. Зголошення слати на адресу: Олександер Костик, Львів, Ринок 10. Адмін. „Діла". — Д-р Дашкевич Роман, Костик Олександер. 81 3—3

Для навчання клясичної фільольоґії у вищих клясах зголоситься письменно абсольвенти фільософічного виділу до Головної Управи Українського Педагогічного Товариства у Львові (Ринок 10) — *Інспекторат*. 100 1—3

НОВІ КНИЖКИ.

Накладом Видавництва „Ока" саме появились Келермана: Праведні душі, ціна 1 зол.; Волiщука: Гуляйпільський батько 2 том. 4 зол., на крейдовому папері 5 зол. — З давніщих видань поручає Видавництво Чайківського: На уходах 2 томи 4 зол., Чайківського: За сестрою з образ. 1·50 зол., Чайківського: Віддячився 2 зол., Мордовця: Гетьман Мазепа 2. т. 4 зол., Куліша: Чорна рада 2 зол., Ординцева: Запорожці в Сараґоссі 2 зол., Гоголя: Тарас Бульба з образ. 2 зол., Купріна: Остання любов Соломона 1 зол. Замовляти з адресу: **О. Кузьма, Коломия, Евангелицька 7.** 90 1—3

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

винуючись йому, Інститут висилає рік річно деяку скількість студентів між робітників у донецьку промислову кітловину на практичні заняття серед робітництва.

Курс наук в Інституті тріває чотири роки. Та практика показала, що треба його побільшити до 5 літ. В слідуючому році мають до нього приняти 225 студентів.

Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет і Рада Народніх Комісарів України приняли нову постанову про охорону памяток культури й природи. Згідно з тією постановою усі памятки, що мають наукове, мистецьке або історичне значіння, переходять у завідування Народнього Комісаріяту освіти. Наркомос має вживати всіх заходів на те, щоби зосереджувати українські памятки культури і природи на території України, організовувати експедиції, догляди за утриманням памятників, реквізиції памяток і т. п. Для допомоги Наркомові освіти творяться українські комітети охорони памятників культури і природи. Не можна буде вивозити тих памяток поза кордони України без згоди і дозволу Наркомосу. Всі найдені річі історичного, наукового і мистецького характеру мусить кожний передавати до найближчих музеїв.

По широкому світі.

Вуглева кріза в Англії тріває далі. Посередництво між урядом, власниками копалень і вуглекопами взяли на себе епископи. Всі ще не тратять надії на порозуміння.

Еспанія не зреклась надії одержати постійне місце в Раді Ліги Націй. Так заявив париським журналістам еспанський диктатор Прімо де Рівера.

Італійський уряд в офіціяльнім комунікаті заперечує всякі поголоски про войовничі наміри Італії супроти Туреччини, Абисинії та балканських держав, а також заперечує про своє посередництво між СРСР. і Румунією.

Азійська конференція збирається в початках серпня з участю делегатів Китаю, Японії, Індій, Персії, Туреччини, Сіяму і Филипин. Її метою є оборона перед впливами Европейців в Азії.

У Калькуті нові релігійні заворушення на тлі конфлікту між Індусами та Магометанами.

Свята Франка.

Бібрка.

Дня 11. липня ц. р. відбулося в Бібрці свято Франка, влаштоване Комітетом з представників місцевих товариств.

Ранком була проба вправ на подвірю будинку читальні. В год. 11. по службі божій почалася в церкві панахида при асисті трьох священиків. Посеред церкви стояв березовий хрест, під ним образ Івана Франка, а два пластуни повнили почесну сторожу. Порядок на цілому святі удержували також пластуни і пластунки, з яких деякі прийшли вночі пішки зі Львова. По панахиді бобрецький хор відспівав чудово: „Ти жертвою в бою нерівнім поляг."

По панахиді зібрані пішли до читальні й уставилися рядами під памятковою таблицею. Таблиця (проєкту арт. Коверка) з темного мармуру з двома філярами по боках вмурована в фронтовій стіні будинку побіч таблиці Маркіяна Шашкевича. Відкрив її д-р Шахнович, що виголосив при тому прегарну промову, пересипану цитатами з творів Франка. Другий промовляв від селян п. Гриновець з Романова та славив Поета як головного й завзятого оборонця інтересів українського селянства. О. декан Бартків з Романова, навязуючи до „Панських Жартів", вказав на те, що співець Галицької Землі цінив заслуги українського духовенства і прославив одного з його представників у вище згаданій поемі. Пі-ні Блавацька з Бібрки згадала Франка як великого прихильника жіночої еманципації. На закінчення виголосив палку й повну глибокого змісту промову д-р Троян, підносячи національне значіння творчости І. Франка.

Потім відбулася святочна Академія. Вона почалася кантатою, яку відспівав мішаний хор з Підгородища під проводом дірігента п. Фігасa. Опісля п. Роман Кулинич з великим чуттям і дійсно по мистецьки віддеклямував „Прольог до Мойсея". Прегарну святочну промову виголосив п. Остап Луцький. Такі промови доводиться чути дуже рідко. Закінчив її бесідник бадьорим заповітом, що ще ми, нинішнє покоління, оглядатимемо Українську Державу, про яку все життя думав і для неї працював Франко. Дальше хор з Бібрки під батутою Р. Кулинича відспівав „Місяцю князю". Закінчив Академію хор з Підгородища вязанкою народніх пісень, що випали на причуд гарно. Голоси хлопців і дівчат вироблені, чисті і мельодійні. Не диво, що публика приневолювала хори повторяти виконані пісні та давати крім того наддатки.

Вечером відбувся на вільнім воздусі в ліску Соснині, далеченько за містом великий фестин. Була там фантова льотерія, колесо щастя, летуча почта, вибаглива перекуска і знаменита музика з Рогатина (дирігент п. Пиріг). Але головною точкою фестину, що стягнув коло півтора тисячі видців, були руханкові вправи: 1) Вправи „Лугів" зі сіл бобрецького повіту: Гринів, Косурів, Підгородище, Будьків, Ятвяги, Звенигород, Девятники і Ходорів — під проводом п. Козланюка випали добре. Вправи були 4- і 8-тактові зі зворотами, пригином, бічним спохилом і поклонами. Значіння вправ важко було догадатися. Головна річ була вивчити і стягнути з далеких сіл парубків-руховиків до масових вправ коло 200 уч.) Під звуки музики зробили вправи добре враження. Хлопці й дівчата були у вишиваних сорочках. З Бобрецького „Сокола" виступили 3 відділи: малих дівчаток, сокілок з палицями і малими обручиками, прибраними в ріжнобарвні ленти, і вкінці сімка соколів до вправ на приладах. Проводив нач. вправ п. А. Козакевич. З тих вправ найкраще мені подобалися вправи руховичок палицями (16). Подивляти треба рівний хід руховичок, справну уставу до вправ і мистецьке викінчення самих вправ зі зворотами і на загал вправ дуже трудних і ефектовних. Таких вправ не повстидавсяб ні один мужеський відділ, а таких руховичок ніякий „Сокіл". До вправ на приладах: дручку і поручах стануло замало руховиків — лише 7, решта пішла до війська. Хлопці убрані були в спортові штанці і білі сорочки з червоними обвідками. Вправи на дручку були: замах, підпір, обмахи, крижівник, виваг, на довільні також вага на спині і смертний скок. Кінчилися майже всі підмаховим зіскоком. На поручах був підмах до підпору, ножиці, дуб на плечі, переворот. Музика до вправ на приладах грала трохи за голосно.

Настрій учасників свята весь час був піднесений, а при тім сердечний.

Мило було дивитися на тісне єднання між селянством, міщанством, інтелігенцією, де кождий почувався рівним і свобідним. Затерлися станові й партійні ріжниці, всі були вищ м словом Поета скуті в одну громаду.

Т. ф

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** В попередньому числі „Діла" підпала конфіскаті стаття „Самоврядування" IV. в чотирьох місцях, в тому й ціле її закінчення. Це 69-а чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Ще один „універсал".** Одержали ми в коперті з Чехословаччини кілька примірників гарно видрукованого „Універсалу до українського козацького народу, на Україні та поза нею сущого — від організованого козацтва б. українських армій 1917—1923 рр. та повстанців України". З цього „універсалу" довідуємося, що українське громадянство в межах і поза межами України вибрало собі нового гетьмана: Івана Полтавця-Остряницю. Організація цього вибору мусіла бути забезпечена в усі модерні засоби комунікації, радія то-що, бо у виборі приймали участь козацькі коші з Радянської України, Німеччини, Чехословаччини, Польщі, Болгарії, Гуцульщини (!), Марокка і... Зеленого Клина. Все це трапилось 1. липня року Божого 1926. А трапилось тому, що лекше десятьом Українцям на еміграції заснувати „партію" і вибрати гетьмана всієї України, як зорганізувати малий гурток, що інформував би чужинців про наші справи. Ця універсальна поема в прозі, складена по зразкам усіх покликів до всіх і вся, себто до нікого, має одну хибу: — універсали до народу треба роскleювати на мурах здобутих міст, а не висилати в копертах.

— **Ратуймо Гуцульщину!** Одержуємо такого листа: У звязку з новинкою „Обовязок священиків на Гуцульщині", поміщеної в „Ділі" з дня 3. липня 1926 ч. 145. прошу помістити таке вияснення: Влада вживає всіх способів, щоби поборювати пошесть сифілісу на Гуцульщині, хоч це звязане зі значними коштами (приватне лікування одного хорого коло тисячі зол.), удержує кількох лікарів, які безплатно лікують венерично хорих в амбулаторіях державних в Жабю, Гриневі, Космачі, Річці, Ясенові Горішнім Зеленій, Микуличах і Коcові, а також приміщують безплатно хорих у шпиталях. Лікарі щорічно переглядають людність, вишукуючи венерично хорих, яких треба змушувати до безплатного лікування. Також одержали лікарі поручення поширювати брошурку д-ра Дрималика про венеричні недуги й уладжувати публичні відчити на цю тему. Найбільшою перешкодою в поборюванню венеричних недуг на Гуцульщині є несвідомість і забобонність Гуцулів. З цим могли би успішно боротись місцеві інтелігенти, які, на жаль, з малими виїмками ставляться до такої важної справи доволі байдужо. З поважанням Д-р Б. В. Питлик, експонований лікар для поборювання венеричних недуг в Жабю.

— **Спека і мода.** Величезні спеки в Европі причинились чимало до еволюції моди. Мущини виходять уже на вулицю без піджаків; спортовці вдоволяються купелевими костюмами, а жіноцтво носить щораз більше прозірчасті суки навіть халати.

— **Коротка потіха** Всі, що робили собі апетит на подорож на чужину при знижці пашпортів, нехай не живуть більше надією, бо міністр скарбу вважає цю справу тепер неактуальною. А що гроші є підставою найкращих проектів, отже... „сиди і нічогісенько не жди".

— **Жнива і військо.** Міністерство справ військових подає до відома, що цього року не даватиме жовнірам відпусток підчас жнив. Невідомо, чи ця постанова є в звязку з прегарним цьогорічним урожаєм, який вистачить навіть напів незібраний, чи з прегарним станом мира в Европі.

— **Особисті вісти.** В чеськім Карловім університеті в Празі промувався на доктора прав п. Степан Набак, син вбитого мадярськими гонведами в 1914 р. о. Льва Набака, пароха Нагорець к. Куликова.

— **Нещасливий Яворів.** Пожежі, бурі і инші нещастя навідують Яворів частіше як якенебудь инше наше місто. Минулої пятниці вдарив там грім у хату господаря Дмитра Гули, вбив його і спалив хату зі стодолою.

— **Слаба знайомість польської мови.** Проф. Кеммерер, що приїхав у Варшаву досліджувати польські фінанси, має стільки-ж клопоту з їх санацією, що польські дипльомати з англійською мовою. Майже всі члени місії Кеммерера не знають иншої мови крім англійської. У Варшаві, в урядових колах є надто мало людей, що могли би їх інформувати в цій мові про тайни польської скарбової адміністрації. Коли американським економістам не вдасться їх санація, нехай знають причину: усьому вина те, що вони не знають польської мови.

— **Для шахістів.** У Сполучених Державах Північ. Америки, в Лейк Гопактонг, ідуть всеамериканські шахові змагання. Сензацією дня є звістка, що в них програв партію д-р Ляскер проти старого угорського шахіста Мароци, який день раніше програв партію з Капабланкою.

— **Фінанси і мистецтво.** Американці мають діловий нюх. Коли десятки французьких міністрів ломлять собі голову теоріями, як спасти державні фінанси, володарі долара найшли просту відповідь: позичте нам „Монну Лізу", звану теж „Джіокондою". Є це славний образ Леонарда да Вінчі, який висить у Люврі, — перед війною раз викрадений одним Італійцем і щасливо віднайдений. Американці пропонують наєм цього образу від французького уряду на рік, два чи більше, з тим, що хотять обвозити його по великих містах Америки і брати великий вступ від тих, що [illegible] перед смертю [illegible] поглянути [illegible] архитвір [illegible]

Відгуки дня.

Дещо з ботаніки.

З усіх квіток, які виросли на галицько-волинських мочарах, одна спеціяльно притягає око і ніс своєю яркою червоно-білою краскою і питомим конфедерацьким запахом.

Росте вона всюди, де її не посієш, а не росте там, де її може й потрібно.

Належить вона до ростин мясоїдних, а її сок є трійливий навіть для мухоморів. Живиться всім, що попаде до неї, хоч би це були звірята першої величини. Одні тільки осли, бики і слоні не падають її жертвою і можуть спокійно біля неї пастися.

Зеренця тієї ростини згнилиб на місці, якби не було вітру і то т. зв. „прушинського вітру". Він пориває зі собою сімя і несе на нові місця, де ще цього не було і... може не буде.

Назва цієї ростини є вже ботанічно означена, хоч у ботаніці Верхратського про неї не згадується. Польські ботаніки проєктують для неї назву „Kwiat zgodnego współżycia", але покищо вона не приймається з огляду на безкритичність ботаніків-Українців.

Оця то запашна квіточка є найвиднішою появою відродженої польської природи. Де появиться вона і розіллє свої пахощі, там усе зміняється як стій. Раз-у-раз ідуть у дубину найбільші звірі, падають стрімголов найгрубші птахи, покотом лягає дрібна звірина. А хто не хоче йти в дубину, чи падати стрімголов, крутиться задурманено довкола таємної квітки, тратуючи все по дорозі і набиваючи собі гудзи на лобі...

Є місця і пори року, коли її вплив менший і не такий шкідливий. Але це буває рідко, а як і буває, то є неприродним явищем.

Пишуть нам зі Стрия, що тамошня квітка розрослася в останніх часах до небувалих розмірів. Був у тамошніх сторонах шкільний інспектор, який мав нещастя так називатися на назвисько, як Шевченко на імя. Він робив, що міг: пенсіонував учителів-Українців, закладав польські школи для українських дітей, але все-таки мав одну велику хибу: не зідав Українців, бо має з природи відразу до людського мяса. На нього заставила сіти стрийська квітка чарівна. Інспектор попадав у них, та всеж таки час до часу висвободжувався, щоб дихнути як не чистим, то бодай менше затроєним воздухом. Але виходу для нього, здається, нема. Не поможуть йому ні зусилля, ні здоровий розум, ні просьба до місцевого стрільця, щоб той погрозив квітці. Інспектор, як не зачаріє, то... піде в дубину.

А квіточка далі ростиме і розвиватися буде, доки не засне прушинський вітер західний, не прийде нове веремя і не звалить її разом з нездоровим сімям.

Галактіон Чінка.

P. S. Для цікавих подаю, що наукова назва цієї квітки є „Organizacja Narodowa".

…способів погамування української преси; що довший час „Діла" й не позволяли видавати, а заступаючі його газети одну по другій закривали; що коли перед війною під „австрійським гнетом" три і пів міліона нашого народу мало своїх шість щоденних газет, то нині під славетною польсько - республиканською свободою добрих сім міліонів української людности має ледви одинєдиний щоденний часопис, тай то половиною менший ранішого — те бідне, білими плямами проказжене „Діло"... Символічний знак благодатности відродженої Польонії...

— Слухайте — каже мій знайомий — дайте мені ці числа „Діла"; цеж оригінальне і таке суперечне з тим, що оповідає нам польська загранична пропаганда про гаразди національних меншостей в Польщі — покажу це своїм знайомим у Женеві.

— Беріть, кажу.

— А чому-то властиво — каже раптом, призадумавшися хвилину, мій знайомий — ви, ваша пропаганда, ваші політики затаюєте перед світом такі чудесні corpora del cia, як отсі почеркані польською цензурою „Діла"?

— Затаюємо? — питаюся. — Як ви це розумієте?

— Так, затаюєте! Чому не показуєте їх світові? Чому приміром не пришлете комплету таких куріозів-газет до бібліотеки Союза Народів? Чому вам не прислати такого комплєту, зброшурованого або переплетеного, хочби й мені? З коротким, машиново написаним, по французьки й англійськи, поясненням практик польської цензури? Підчас одної з недавних сесій Союза Народів сидів я напроти гр. Скшиньського. Що мені було би шкодило пустити такий куріозний комплєт подіравленої української газети з рук до рук, поміж усіх учасників нарад Союза — якраз у хвилі, коли Скшинський намащеним голосом і з добре відіграною щирістю запевняв Союз Народів, що національні меншости, а зосібна Рутени, в Польщі щасливі і ні на що їм жалуватися! Подумайте тільки!

— Дякую за пораду. Подумаю над тим, а властиво перешлю Вашу пораду і шляхотне предложення своїм землякам до Львова.

Ваші земляки зле роблять, коли недоцінюють таких річей. Річ певна, Союз Народів не видасть нікому війни і силою нікого не визволить. Але він прегарний терен — як не для пропаганди за свою справу, то — тут мій собесідник злобно всміхнувся — для пропаганди проти чужої справи. Зрозумійте мене добре: пустити по руках присутніх страшенно почеркану, і то єдину українську газету, саме в моменті, коли польський представник мельодійно співає славу польській політиці що-до меншостей — воно вам безпосередно не поможе, але натомість безпроволочно і безпосередно здементує польського представника і замаже враження його заяв. Тай вплине на добру славу Польщі серед чужих держав. А це щось варте — і для вашої справи. Чи так?

— Правда Ваша. А крім того воно дає й почуття деякого вдоволення і заставить польського цензора, котрому здається, що він конфіскує задля слави і будучности Польщі, працювати трохи і для нас. Посередно, але певно, і рівночасно! Gutta cavat lapidem...

Знайомий знов перебив мою промову:

— Недавно читав я книжку французького майора Еґедоєна „Польща, Польща..." Дуже цікава книжка. Що Ви про неї?

— Це найкраща, найвірніша і найправдивіша з усіх французьких книжок про Польщу...

— Ага! Коли так, то чи купила ваша організація бодай 1000—1500 примірників тієї книжки, і чи розіслала її всім французьким послам і сенаторам, усім представникам держав у Союзі Народів та визначним ученим і політикам усіх народів? Не всі її прочитають — кажете? Певне, що не всі. Але коли десята часть (скромно числячи) адресатів або їх жінок чи дітей ту книжку прочитає і виробить собі з неї здорову думку про справу, то з того посередно вийде для вашої справи безконечно більша користь, ніж від тих ваших жалоб, які ви час до часу вміщуєте в ніким не читаних, невідомих, закамаркових журнальчиках...

Я здвигнув раменами. Відповідати не було що. Розмова перейшла на инші теми.

Тепер, всього кілька годин потім, списав я майже стенографічно вірно нашу розмову і пересилаю її до Львова.

Discite, moniti!

В. Левицький.

З українського Закарпаття.

За українську гимназію в Береговім.

Забралися Чехи до Закарпаття на добре. Атак за атаком падає на загарантовані цій країні права і вольности. Ще недавно казали, що не дають Закарпаттю автономії, бо мало тутешньої руської інтелігенції, а тепер, коли інтелігенція з народу зростає, відбирають і те, що тут уже було. З автономії очевидно ні сліду, до того віддали Румунам Сигіт з околицею, а Словаччині подарували понад 200.000 душ нашого населення на поталу винародовлення. Вже в останнім часі прилучено ріжні наші села до словацьких округів, а з цілого Закарпаття зроблено одну жупу, проти чого протестували однодушно всі поли із Закарпаття. Краєвий синьожовтий прапор скинули з державних будинків, наших урядників примушують здавати іспит з чеської мови і так в безконечність.

Від якогось часу забралися вже й до душі нашої дитини, до української школи й українського учительства. В семинаріях зменшили число учеників, щоб було більше місця для чеських учителів, народні школи одну по одній перемінюють на чеські. А тепер прийшла черга й на українську гимназію в Береговім.

Берегово — жидівсько мадярське містечко, в його околиці теж немало Мадярів і Жидів. Від 1919/20 р. істнує там українська гимназія, яка в 1924/25 р. мала вже 8 кляс і 220 учеників (121 учеників з Мармарощини відіслано до новоутвореної гимназії в Густі). На р. 1926/27 принято вже перед феріями нових 40 учеників, так, що її фреквенція зросте поважно. А всеж таки є намагання цю гимназію перемінити на чеську, бо того домагаються... береговські Жиди, які живуть з нашого народу, але не хочуть учитися мови того народу і взагалі на кожному кроці пособляють чехізації цієї країни.

Проти цеї нової чеської затії виступила з обуренням і протестами ціла наша суспільність. Бо треба знати, що гимназія в Береговім, що має ідейну управу й ідейних педагогів, через свій народній характер має велике значіння в цій змадяризованій закутині. Вона дає змогу середньої освіти в народній мові дітям великої, найбільше змадяризованої території береговського, іршавського, севлюшського і мезикасонського округа. Вона дотепер розвивалася дуже гарно — на вдоволення всіх батьків і цілого нашого населення цього округа.

Колиж зважити, що наше населення на Закарпатті і так найбільше покривджене на полі шкільництва, зокрема середнього, то чеські посягання на українську гимназію в Береговім є справді нечувані. З урядової статистики за 1924|25 виходить, що Чехословаки мали в тому році 198 гимназій і реальних шкіл, Німці 82, а Українці 4. Таким чином одна чеська гимназія припадає на 44.000 Чехів, одна німецька на 47.000 Німців, одна мадярська на 74.000 Мадярів, одна польська на 75.000 Поляків. Натомісць одна українська гимназія припадає на 125.000 нашого населення. Як би наш нарід мав рівне право з чеським, то повинен би мати щонайменше 10 гимназій.

Також число учеників молодої береговської гимназії ніяк не може бути причиною до її розвязання, бо, як виказує урядова статистика, чехословацьких гимназій, які мають рівне або й менше число учеників (зн. до 250 уч.), було 8[illegible], а німецьких 19. А при тому не слід забувати, що ті гимназії є переважно давно основані.

Протест проти намíреного скасування української гимназії в Береговім вислали м. ин. і родичі дітей тої школи до Шкільного Відділу Цивільної Управи Підкарпатської Руси. В протесті сказано, що як би цю гимназію скасовано, то тим зломанооб постанови [illegible] статуту, в яких сказано, що в шкільних [illegible] має законод[illegible] тиу [illegible] Руси

Дещо з статистики про Німеччину.

Число селянської людности в Німеччині. — Партійний склад німецької преси. — Книжкова торговля в Німеччині.

(Від власного кореспондента.)

Берлін, 12. липня 1926.

Число селянської людности в Німеччині. Остання німецька статистика з 16. червня 1925 виказує, що з 62,348.782 людности Німеччини 35·6 прц. живе в сільських громадах з людністю до 2·000 душ, 10·9 прц. в так званих сільських містечках з людністю від 2—5.000 душ, 13·4 прц. в малих містах з людністю від 5.000—20.000 душ, 13·4 прц. в середніх містах з людністю від 20.000—100.000 і 26·7 прц. у великих містах з людністю понад 100.000. Загалом число селянської людности стало упадає в користь міської. В 1871 році воно виносило ще 63·9 прц., так, що Німеччина, коли до селян зачислити ще малі містечка, а також значну частину малих міст, була тоді майже чистою хліборобською країною. Це видно ще й з того, що ледви 4·8 прц. людности мешкало в великих містах, що тепер гуртують більше, як четверту частину населення Німеччини. Одначе й тепер не можна ще говорити, що хлібороби, як заняття, опинилися в меншости проти других кляс людности, бо більша частина населення містечок, а навіть дрібних міст займається хліборобством і живе з нього та своєю психікою не відбігла від чистих сільських хліборобів. Ще й тепер можна сміло сказати, що хлібороби уявляють собою найчисленнішу верству німецької людности й творять що найменше половину населення Німеччини. В кождім разі людність громад звязаних у т. зв. союз селянських громад виносить без дрібних міст і містечок 46·7 прц. людности так, що деякі статистики (диви пор. Reichs-Landbund, ч. 22) нараховують аж 59·9 прц. хліборобського населення у Німеччині.

Партійний склад німецької преси. З початком цього року виходить в Німеччині 3.257 часописів, з того 1844 у Прусії, 431 в Баварії, 241 в Саксонії, 175 у Віртембергії, 148 у Бадені, 131 в Турингії, 81 у Гесії, 70 у Мекленбурзі, 33 в Ольденбурзі, 23 у Гамбурзі й 20 у Бравншвайгу. Більша половина всіх часописів була вповні безпартійна й обмежувалася до звичайної інформації (1.682 час., або 51·7 прц.). З партійної преси найчисленніша німецько-національна (13·9 прц.) й католицько-центрова (12·07 прц.). Щойно після них іде преса соціялдемократична (5·0 прц.), демократична (3·4 прц.), німецько-людова (Deutsche Volkspartei Штреземана, 2 прц.) і комуністична (1·2 прц.). Враховуючи часописи з не цілком ясною партійною закраскою (нпр. „міщанську", „ліберальну", „національну", „конфесійну" і т. и.), дістанемо найбільше число для німецьких консервативних напрямків (33·4 прц.); на соціялістичні й комуністичні часописи припадає 6·2 прц., на демократичні кругло 5 прц., а на офіціяльні 4·0 прц.

Торговля книжками в Німеччині все ще не дійшла до передвоєнного стану, коли рік-річно вивожено поза границі Німеччини 120.000—150.000 метричних сотнарів книжок. Рух за 1925-ий рік досяг ледви 30 процент передвоєнного [illegible]меншився вдвоє навіть у порівнанні з 1922 р. І так вивіз книжок за перших шість місяців виносив (у метр. сотнарах):

1922	1923	1924	1925
66.380	43.420	34.480	36.794

Зате поправився ввіз книжок до Німеччини й виносив у роках:

1922	1923	1924	1925
11.280	4.570	6.970	13.019

Найбільше книжок вивозила Німеччина до Австрії (1922 — 10.584, 1925 — 5.524, перед війною 71.770 м. с.), Швайцарії (1922 — 6.589, 1925 — 4.517, перед війною 19.580), Чехословаччини (6.571 і 3.979), Польщі (з цього в 1925 р. 1.584 м. с. до Східної Польщі, 718 до Західної, 365 до Горішного Шлеська), Голяндії (2.521, 6.044 і 6.290), Сполучених Держав Північної Америки (3.491, 2.149, 9.230), Японії (1925 — 1.258, перед війною 1.410), Великої Британії (1925 — 1.098, перед війною 3.860), Італії (1925 — 691, перед війною 2.020), Данціґу (1925 — 683), Союза радянських республик (1925 — 580, перед війною 11.320), Заарської области (1925 — 410), Данії (1925 — 399, перед війною 1.730), Франції (1925 — 397, 1922 — 1.596 і перед війною 6.890), Угорщини (1925 — 383) і Швеції (1925 — 361, перед війною 2.270). Від 100 до 350 метричних сотнарів вивожено ще до Латвії, Фінляндії, Палестини, Аргентини, Бразилії, Югославії, Литви, Румунії, Бельгії, Норвеґії й Естонії.

З. Кузеля.

Радянська Україна.

Висока мистецька школа України. — Охорона памяток культури і природи.

Перед революцією на Україні не було своєї національної мистецької школи. Були тільки випадково складані гуртки, що хоч доривочно, то все таки стояли на сторожі українського мистецтва і леліяли мрії, а навіть вкладали велику нераз працю в його відродження та розвиток.

В Київі, Одесі та Харкові істнували тоді офіціяльні т. зв. „Художественныя училища", що творили тип середніх шкіл, але вони працювали під контролею й доглядом петербурзької Академії Мистецтв і працювали для російської мистецької культури.

Отже в часі великої революції за часів Центральної Ради засновують з кінцем 1917 р. в Київі Українську Академію Мистецтв. З початком 1918 р. засновано в Київі також Мистецький Інститут. В 1924 р. за радянської влади обидві високі школи обєдналися в т. зв. Художній Інститут, що став загально-українським осередком мистецької культури та освіти. З самого початку мав цей обєднаний Інститут три факультети, а в них 325 студентів. В цьому 1926 р. Інститут має 5 факультетів, а в них 575 студентів.

Мета Інституту давати студентам підготовку для вищих мистецьких кваліфікацій. Інститут має віддіи: архітектурний, малярський, поліграфічний, скульптурно - механічний, мистецько-педагогічний. В Інституті зібрані всі найкращі мистецькі сили України: брати Кричевські, М. Бойчук, М. Л. Леляр, В. Крамаренко, А. Таран, М. Кратко, Я. Сагайдачний, А. Середа, О. Налепинська-Бойчук, В. Татлін, Пальмів, Беренштайн, С. Колос, М. Козік, Шерлоімов (скульптор), Ен штайн (скульптор), О. Усачов (графік), Плещинський, архітекти — Альошин, Риков, Вербицький, Писаренко, Даміловський, Сакулін. До Інституту запрошені зза кордону: Мозалевський І. і архітект Січинський. Організація Інституту цілком відмінна від анальогічних шкіл старого типу. Старі академії мистецтв ділилися звичайно на три відділи: архітектура, малярство, скульптура. Інститут, як пишуть радянські теоретики, зірвав з цією схолястичною та ідеалістичною традицією і будує факультети в той спосіб, що пристосовлює їх до реальних життєвих завдань, наближаючи його до життя й виробництва. Девізом праці Інституту: „Мистецтво и маси!" По-